

Jsou ještě potřeba tištěná skripta? Zkušenosti z Ekonomicko-správní fakulty

Návštěva fakulního skladu publikací nezavdává obvykle mnoho důvodů k radosti. Na první pohled jsou patrné rozdíly v objemu zásob. U jednoho titulu je k mání už jen několik málo kousků – nebo dokonce žádné, jiné tituly jsou zastoupeny hromadami neprodejných, rychle zastarávajících kusů. V nich jsou pak umrtveny nemalé finanční prostředky a šance na jejich revitalizaci je obvykle jen iluzorní. Narážíme na hlavní problém v oblasti produkce výukových publikací. Je to plánování optimálního nákladu tištěných publikací a – mnohdy – jejich obtížná prodejnost. Dlouhodobější analýza nákladů, vý-

nosů a skladových zásob nám už v roce 2005 signalizovala neudržitelnost dosavadního stavu, a tak logicky vyvstávala otázka, co dál.

Využití zdánlivě jednoduchého řešení, které se na první pohled nabízí, představuje poměrně složitý a komplikovaný problém, do kterého vstupují i ne zcela racionální prvky. Řeč je o přechodu k elektronickému publikování, které se na vysokých školách začíná prosazovat.

Začněme ale po pořádku. Jak tedy vzniká „neprodejnost“? Na začátku obvykle bývají „velké oči“ autora, který často v dobré víře – „aby náklad stačil“ – ho nadhodnotí. Druhým fak-

torem jsou stále rostoucí ceny polygrafických prací a naopak poměrně nízké ceny kopírovacích služeb. Studenti mají v této otázce jasno. Z odpovědí 372 posluchačů prezenčního studia ESF vyplynulo, že více než polovina z nich považuje kopírování skript za výhodnější než jejich koupi. Navíc – 55 procent studentů považuje ceny prodávaných skript za velmi nebo spíše vysoké. Do ceny přitom vstupují jen nejnútnejší nákladové položky a fakulta prodejem nedosahuje žádného zisku. Do prodejnosti také intervnují činitelé vně sféry našeho vlivu. Sebelépe napsaná skripta o sociální politice nebo financová-

ní veřejného sektoru se okamžikem přijetí zákona o stabilizaci veřejných rozpočtů stávají prakticky neprodejnými.

Přechod k elektronickému publikování

A jak to tedy nakonec všechno dopadlo? Fakulní veřejnost byla elektronickému publikování nakloněna. Celkem 61 procent studentů by souhlasilo s plným přechodem fakulty k elektronickému publikování, a to i za předpokladu, že by ve hře bylo stanovení určitého nevysokého paušálního poplatku. Mezi učiteli měl přechod k elektronickému publiko-

vání dokonce 73 procentní podporu. A tak po sérii nikoli úplně jednoduchých a přímočarých vyjednávání vyšla již v roce 2006 první elektronická skripta a pro rok 2007 bylo přijato rozhodnutí plánovat ediční činnost do dvou skupin „produktů“. První z nich představují takzvané „konkurenceschopné tituly“, které mají šanci se prosadit na širším knižním trhu ČR. Ty jsou vydávány ve spolupráci s renomovanými nakladatelstvími a výhradně v knižní podobě. Druhou skupinu tvoří užší, specializované tituly, které vycházejí v tištěné podobě jen v nákladu dvacet pět kusů.

/pokračování na straně 6 ▶

/pokračování ze strany 5 ▶

Jsou určeny pro autory, dále jako takzvané povinné výtisky a exempláře pro knihovnu. Elektronické verze skript nebo distančních studijních opor jsou pro oprávněné osoby umístěny v IS MU, v sekci studijních materiálů. Distanční studijní opory jsou určeny posluchačům kombinovaného studia, kde je předpokládán větší objem samostudia, a proto jsou kladeny i vyšší nároky na jejich metodickou úroveň. S využitím podpory e-techniků jsou také umístěny v IS, podle možností jsou však ještě dále rozšiřovány o hypertextové odkazy (jak v rámci dokumentu,

tak na externí zdroje) či záznamy z přednášek. Nejdokonalejší formou je pak plně interaktivní studijní text, který navíc výše uvedenému obsahuje i autokorekční testy a využívá dalších možností, které IS MU v rámci e-learningu nabízí.

Možnost umístit výukové publikace na ELPORTÁL MU, nebo E-PORTÁL? kde by byly přístupné veřejnosti, je zatím využívána spíše ojediněle. Svou roli zde možná hraje určitá psychologická bariéra, či kalkulace, která říká: proč já bych měl skriptum/publikaci, se kterým jsem se kdovíjak mořil, dávat zdarma a zcela volně k dispozici komukoli na internetu?

Doplňky elektronického publikování

Doplňkem elektronického publikování je naše spolupráce, kterou jsme letos navázali se společností Tribun EU, s. r. o. Poskytuje službu nazvanou Knihovnička (www.knihovnicka.cz). V podstatě je to „tisk na vyžádání“ již od nákladu jeden ks skript s dodáním do druhého dne do fakultní prodejny knih v cenách, kterým ceny kopírování zatím nemohou konkurovat. Dále se nabízí také možnost vydávat takzvaná sponzorovaná skripta (s reklamou sponzora), u kterých je možné dosáhnout

dalšího snížení ceny až o 20 %. Tímto způsobem je otázka prodejnosti či neprodejnosti výukových publikací vyřešena, navíc se veškeré transakce odehrávají v prostoru, do kterého fakulta nemusí žádnými aktivitami vstupovat.

A do budoucna?

Lynne Brindley, výkonná ředitelka British Library, již před dvěma lety předpovídala přechod od tištěného k digitálnímu publikování v roce 2020. Říká, že mnoho lidí si všímá národního přechodu k digitálnímu vysílání. Méně známý

je fakt, že podobný trend již probíhá ve světě publikování: kolem roku 2020 bude 40 % britských výzkumných monografií dostupných jen v elektronické podobě, dalších 50 % bude dostupných v obou formátech (tištěném i digitálním) a jen zbývajících 10 % nových titulů bude dostupných v tištěné podobě. Možná že i díky projektu elektronických skript budeme lépe připravení na to, co nás čeká a co nás nemine.

Jaroslav Nekuda,

SVI ESF MU

Více najdete na internetových stránkách <http://info.muni.cz>